

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA RUR OCHRONNYCH

Paweł Stochaj

Jastarnia, 17-19.10.2022

Wybrane aktualne akty normatywne

- 1. PN-EN ISO 15589-1 Przemysł naftowy, petrochemiczny i gazowniczy. Ochrona katodowa instalacji rurociągowych. Część 1: Rurociągi na lądzie**

- Rury osłonowe mają szkodliwy wpływ na ochronę katodową rur przewodowych. Jeżeli to możliwe, należy ich unikać
- Rury przewodowe wewnątrz rur osłonowych powinny posiadać wysokiej jakości powłoki przeciwkorozyjne

Jeśli nie da się uniknąć zastosowania rury osłonowej to:

- rura przewodowa wewnątrz rury osłonowej ma mieć powłokę izolacyjną
- rura przewodowa ma spoczywać na izolowanych elementach dystansujących
- końce rury osłonowej mają być uszczelnione

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

- rury mogą ekranować dopływ prądu ochrony katodowej
- ochronę przeciwkorozyjną rury przewodowej wewnątrz ekranującej rury osłonowej można uzyskać przez:
  - zastosowanie anod galwanicznych pod warunkiem, że w środku jest elektrolit, a anody nie mogą stykać się z metalową rurą osłonową.
  - wypełnienie przestrzeni międzyrurowej odpowiednim materiałem o trwałych właściwościach antykorozyjnych

2. **PN-EN 12954:2019 Ogólne zasady ochrony katodowej zakopanych lub zanurzonych lądowych konstrukcji metalowych**

W normie nie ma żadnych zapisów dotyczących rur osłonowych

W wydaniu z 2004 roku takie zapisy się znajdowały i były zbieżne do tych z normy PN-EN ISO 15589-1:2017.

3. **Standard ST-IGG-0601:2020 Ochrona przed korozją zewnętrzną stalowych gazociągów lądowych. Wymagania funkcjonalne i zalecenia**

- odcinki układów rurowych stalowych gazociągów umieszczone w rurach otaczających są z punktu widzenia ochrony przeciwkorozyjnej krytycznymi miejscami
- na etapie projektowania i budowy gazociągu powinny być dobrane i zastosowane odpowiednie środki w celu zapewnienia skutecznej ochrony przeciwkorozyjnej układu rurowego

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

- Powinna być brana pod uwagę możliwość wypełnienia się rury osłonowej elektrolitem i związana z tym możliwość korozji układu rurowego umieszczonego w rurze, gdyż w praktyce uzyskanie wodoszczelnych uszczelnień rur osłonowych jest prawie nie możliwe.
- Pod uwagę powinna być brana również praktyczna niemożliwość uzyskania ochrony katodowej układu rurowego umieszczonego w stalowej rurze otaczającej, jeśli jest ona galwanicznie zwarta z tą rurą.

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

- Dla nowo budowanych oraz projektowanych gazociągów zastosowanie rur otaczających powinno być ograniczone do niezbędnego minimum, gdyż mogą one powodować niekorzystne skutki dla ochrony przeciwkorozyjnej układu rurowego umieszczonego w takiej rurze
- Zastosowane powłoki izolacyjne układów rurowych umieszczanych w rurach otaczających powinny być mechanicznie wytrzymałe, a końce rur osłonowych powinny być uszczelnione, aby zapobiec wypełnieniu i/lub zminimalizować ewentualną cyrkulację wody (elektrolitu)

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

- Stalowe rury ochronne zaleca się zabezpieczać przed korozją za pomocą powłok izolacyjnych
- Rozwiązanie zespołu rura przewodowa/rura ochronna na gazociągach zabezpieczonych ochroną katodową powinno być takie, aby istniała możliwość dopłynięcia prądu ochrony katodowej do zewnętrznej powierzchni odcinka rurowego
- Należy zastosować sztuczne uziemienie stalowej rury osłonowej grubościennymi stalowymi płaskownikami połączonymi z rurą ochronną. W przypadku rur ochronnych z tworzywa sztucznego należy umieścić wewnątrz grubościenny stalowy płaskownik uziemiony na końcach poza rurą osłonową lub umieszczenie wewnątrz rury ochronnej anod galwanicznych

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

- Za pomocą pomiarów elektrycznych należy potwierdzić brak połączenia galwanicznego układu rurowego stalowy rurociąg/rura ochronna
  - pomiar zaraz po włożeniu rury przewodowej do rury ochronnej, ale przed zasypaniem
  - pomiar końcowy powinien zostać powtórzony po połączeniu odcinka z odcinkami sąsiednimi i po zasypaniu
- Do prawidłowej eksploatacji niezbędne jest wykonanie punktu pomiarowego z podłączeniami do rury przewodowej oraz do stalowej rury ochronnej również w przypadku układu wypełnionego masą izolacyjną

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

- Dla układów rurowych nie zalanych masą izolacyjną zaleca się kontrolę izolacji wewnątrz układu za pomocą odpowiednich pomiarów elektrycznych
- Szczelność lub brak szczelności powłoki wewnątrz układu może być wykazana po celowym wprowadzeniu lub po napływie w wyniku nieszczelności uszczelnień wody do przestrzeni międzyrurowej

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

Zalecanym rozwiązaniem ochrony przeciwkorozyjnej zespołu rura przewodowa/rura osłona w której nie występuje wypełnienie przestrzeni międzyrurowej masą izolacyjną jest:

- izolowanie gazociągu powłoką 3LPE w klasie co najmniej A3 a w przypadku rury ochronnej o długości większej niż 60 m powłoką 3LPE klasy B3 lub 3LPP klasy C3 wg PN-EN ISO 21809-1
- połączenia spawane powinny być zabezpieczone opaskami termokurczliwymi trójwarstwowymi na podkładzie epoksydowym klasy 14B, 14C lub 14D wg PN-EN ISO 21809-3
- w wykopie otwartym należy układać rurę osłonową wykonaną z rur pokrytych fabryczną powłoką izolacyjną 3LPE, natomiast przy zastosowaniu technik precyzyjnych lub przewiertowych należy stosować powłoki 3LPE klasy B3, 3LPP klasy C3

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

- do wewnętrznej powierzchni rury osłonowej pokrytej powłoką izolacyjną np. epoksydową należy dospawać stalowe nieizolowane płaskowniki
- końce rury należy uszczelnić za pomocą dedykowanych manszet termokurczliwych lub zaciskanych
- natężenie prądu w obwodzie rury ochronnej uziemionej sztucznie za pomocą punktu pomiarowego i sztucznego uziomu można ograniczać za pomocą rezystora

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

- Rury osłonowe w celu wyeliminowania dostępu wody i tlenu do rury przewodowej mogą być wypełniane masą izolacyjną
- Wypełnienie masą izolacyjną zaleca się stosować w szczególności pod torami trakcji elektrycznej, na gazociągach ułożonych na głębokościach większych niż 2,5 m, w terenie trudno dostępnym oraz na odcinkach zagrożonych korozją prądu przemiennopiętrowego i naprężeniową

- Dla gazociągów starych jeśli istnieje niemożliwe do usunięcia połączenie galwaniczne rury przewodowej z rurą osłonową Standard zaleca:
  - opróżnienie przestrzeni międzyrurowej z elektrolitu, zamontowanie nowych uszczelnień końców rury osłonowej i zamontowanie wewnątrz rury osłonowej czujników korozymetrycznych w celu monitorowania szybkości korozji
  - opróżnienie przestrzeni międzyrurowej z elektrolitu i wypełnienie rury osłonowej masą izolacyjną

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

- wymianę odcinka rury przewodowej w rurze osłonowej i jeśli to możliwe, likwidację rury osłonowej
- jeśli wewnątrz rury osłonowej jest wypełnione betonem/piaskiem to zaleca się zamontowanie wewnątrz rury osłonowej czujników korozymetrycznych.

4. Wybrane akty prawne

Stosowanie rur ochronnych zostało zapisane w rozporządzeniach:

- „gazowniczym”,
- „naftowym”,
- „kolejowym”
- „drogowym”.

Rozporządzenie ministra gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz.U. z 2013 r. poz. 640)

W rozporządzeniu rura osłonowa jest zdefiniowana jako „**rura zamontowana w celu ochrony umieszczonego w niej gazociągu przed uszkodzeniem mechanicznym**”. Rozporządzenie nie porusza problemu stosowania lub niestosowania rur osłonowych ani ochrony katodowej gazociągów w miejscach przekroczeń przeszkód terenowych.

W rozporządzeniu są następujące zapisy dotyczące skrzyżowań gazociągu z przeszkodami terenowymi:

- „Przy przekroczeniu gazociągu przez przeszkody terenowe i obiekty budowlane należy uwzględnić niebezpieczeństwo wynikające z warunków przekroczenia i wzajemnego oddziaływania tych obiektów”
- „Projekty skrzyżowania gazociągu z drogą lub ułożenia gazociągu wzdłuż drogi należy uzgodnić z właściwym zarządcą drogi, a w przypadku skrzyżowania gazociągu z torami linii kolejowej lub ułożenia gazociągu wzdłuż linii kolejowej z zarządcą infrastruktury kolejowej”

Rozporządzenia ministra transportu i gospodarki morskiej z dnia 10 września 1998 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle kolejowe i ich usytuowania (Dz.U. z 1998 r. Nr. 151, poz. 987

Skrzyżowanie rurociągów: wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych oraz gazociągów, zwanych dalej „rurociągami”, z linią kolejową powinno być zgodne z Polskimi Normami oraz odpowiadać następującym warunkom:

- skrzyżowanie rurociągu z linią kolejową powinno być wykonane po najkrótszej trasie; kąt skrzyżowania powinien wynosić od 60° do 90° , z zaleceniem stosowania kąta zbliżonego do 90° ,

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

- rurociągi przeprowadzane pod torami kolejowymi powinny być układane w rurach ochronnych lub przepustach z zachowaniem wymogów skrajni budowli, aby możliwy był ich remont lub konserwacja w sposób nie powodujący zakłóceń w prowadzeniu ruchu pojazdów kolejowych,
- rury ochronne lub przepusty, o których mowa w pkt. 2, powinny być układane na głębokości co najmniej 1,50 m od główki szyny oraz 0,50 m od dna rowu bocznego odwadniającego tory kolejowe; rury ochronne powinny być zabezpieczone od wpływów korozji elektrolitycznej,
- na wejściu i wyjściu rurociągu pod tory kolejowe powinno się wykonać komory rewizyjne, z uwzględnieniem możliwości rozbudowy lub modernizacji urządzeń kolejowych,

Rozporządzenie ministra transportu i gospodarki morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie wraz ze zmianami z 29 sierpnia 2019 r. (Dz.U. z 19 sierpnia 2019 r. poz. 1643)

- „Umieszczenie w pasie drogowym urządzeń infrastruktury technicznej niezwiązanej z drogą, zwanej dalej "infrastrukturą", nie może naruszać elementów technicznych drogi oraz nie może przyczyniać się do czasowego lub trwałego zagrożenia bezpieczeństwa ruchu albo zmniejszenia wartości użytkowej drogi”.
- Wśród „infrastruktury” wymienia się m.in. „przewody kanalizacyjne nie służące do odwodnienia drogi, gazowe, ciepłownicze i wodociągowe”.

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

- „Podziemna budowla liniowa przebiegająca poprzecznie przez drogę nie może zmniejszać stateczności i nośności podłoża oraz nawierzchni drogi, naruszyć urządzeń odwadniających i innych podziemnych urządzeń drogi”.
- „Budowla liniowa przecinająca poprzecznie drogę lub usytuowana wzdłuż drogi, powinna być wykonana w taki sposób, aby nie ograniczała możliwości przebudowy albo remontu drogi”.

W rozporządzeniu nie porusza się problemu stosowania lub niestosowania rur osłonowych.

Rozporządzenie ministra gospodarki z dnia 21 listopada 2005 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi przesyłowe dalekosiężne służące do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie (Dz.U. z 21 listopada 2005 r. nr. 243, poz. 2063, str. 36/37

- Rozdział 5. § 164 p.4. Przejścia rurociągów przesyłowych dalekosiężnych pod drogami i torami kolejowymi powinny być wykonane w rurach ochronnych lub rurach przejściowych. Średnica rury ochronnej powinna być większa od średnicy rury przewodowej co najmniej o 200 mm [7].
- Powyższy zapis, jak widać, nie precyzuje pod jakimi drogami należy stosować rury osłonowe. Można powiedzieć, że w porównaniu z rozporządzeniem „gazowniczym”, niniejsze rozporządzenie jest nienowoczesne.

5. Zalety stosowania rur osłonowych

- Rura osłonowa umożliwia wymianę, usunięcie lub naprawę odcinka rury przewodowej bez spowodowania zakłócenia w ruchu kolejowym lub drogowym. Ta cecha jest niewątpliwie wielką zaletą, która pozwala uniknąć ogromnych kosztów oraz problemów logistycznych w momencie wystąpienia awarii lub jeśli zajdzie konieczność podjęcia bezpośrednich działań na rurze przewodowej w celu przywrócenia jej prawidłowych parametrów pracy.
- Rura osłonowa zabezpiecza rurę przewodową przed uszkodzeniami podczas budowy, przed obciążeniami dynamicznymi podczas eksploatacji związanymi z ruchem kołowym lub kolejowym oraz przed uszkodzeniami przez strony trzecie.

- Rura osłonowa umożliwia odprowadzenie przesyłanego medium wydostającego się z nieszczelnej rury przewodowej poza teren pasa torowego lub drogowego. W przypadku cieczy nie dochodzi dzięki temu do erozji torowiska lub nasypu co jest szczególnie ważny by nie zakłócić ruchu pojazdów oraz nie wywołać zniszczenia jezdni lub torowiska.

6. Wady stosowania rur osłonowych

- Rurociąg i rura osłonowa w wyniku ruchów gruntów są narażone na przesunięcia względem siebie wskutek cyklicznych zmian temperatury w okresach mrozu i odwilży, ulewnych deszczy, zalewania terenu, suszy i przejazdów ciężkich składów kolejowych. W rezultacie może dojść do styku skraju rury osłonowej z rurą przewodową, co prowadzi do likwidacji ochrony katodowej odcinka rury przewodowej wewnątrz rury osłonowej. W skrajnym przypadku może dojść do znacznego obciążenia rury przewodowej. Naprawa zwartego przekroczenia jest często trudna lub wręcz niewykonalna.

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

- Rura osłonowa gazociągu o niewielkiej średnicy ułożona na typowej głębokości może stanowić niewystarczające zabezpieczenie gazociągu przed uszkodzeniem przez łyżkę dużej koparki.
- Jeżeli przestrzeń międzyrurowa jest skutecznie uszczelniona a przestrzeń jest wentylowana przez rurę wentylacyjną, może dochodzić do kondensacji pary wodnej zawartej w powietrzu na powierzchni zimnej rury przewodowej. W tej sytuacji może się tam rozwijać korozja atmosferyczna, której nie przeciwdziała ochrona katodowa.

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

- Należy również wziąć pod uwagę większe koszty projektowania i wykonawstwa przekroczeń w rurach osłonowych związane z:
  - większym wykopem lub średnicą przewiertu
  - podwójnym montażem rury przewodowej i rury osłonowej
  - zastosowaniem izolacyjnych elementów dystansujących
  - uszczelnieniem końców
  - montażem i konserwacją rur wentylacyjnych
- Instalacja rury ochronnej wiąże się również ze zwiększeniem kosztów eksploatacji oraz zaangażowaniem odpowiednio wykwalifikowanej kadry do kontroli układu.

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

- Z punktu widzenia zagrożenia korozyjnego oraz potrzeby zapewnienia ochrony katodowej rury przewodowej można wyróżnić następujące wady stosowania rur ochronnych:
  - dodatkowe koszty projektowania i wykonania zabezpieczeń przeciwkorozyjnych
  - koszty prowadzenia specjalistycznych pomiarów kontrolnych i monitoringu stanu technicznego przekroczenia związane z identyfikacją połączeń elektrolitycznych i zwarć metalicznych rur oraz trudną ocenę skuteczności ochrony katodowej
  - izolowane elementy dystansujące rury osłonowej od przewodowej mogą utrudnić dopływ prądu ochrony katodowej przez elektrolit do miejsc defektów powłoki izolacyjnej rurociągu

WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I TECHNICZNE STOSOWANIA
RUR OCHRONNYCH

Współcześnie stan wiedzy oraz poziom techniczny pozwalają na zaprojektowanie oraz wykonanie skrzyżowania z przeszkodą terenową bez rury osłonowej w sposób eliminujący zagrożenia, jakie dla rurociągu mogą stwarzać obciążenia pochodzące od ruchu kolejowego i drogowego. Równocześnie rurociąg zbudowany zgodnie ze współczesnymi standardami przy wykorzystaniu odpowiednich materiałów rur, odpowiedniej grubości ścianki, prawidłowego wykonania spoin oraz powłok izolacyjnych a także ochrony katodowej wraz z odpowiednio głęboko umieszczonym gazociągiem pod przeszkodą terenową nie stanowi zagrożenia dla ruchu kolejowego czy też drogowego.

Dziękuję za uwagę